

SAK

NYTT

Afghanistan

NR 1 2016

TIDSKRIFT UTGIVEN AV SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN

TEMA UTBILDNING

Nyckeln till framtiden

Intervju

Isabella Lövin:
"Mål 16 närmast
en revolution"

Krönika

Nancy Dupree om
vikten av nationell
stolthet

Reportage

Med teckenspråket
som verktyg tar sig
Tamana an framtiden

AFGHANISTAN-NYTT kommer ut fyra gånger per år och ges ut av Svenska Afghanistankommittén, SAK.

ANSVARIG UTGIVARE: Peder Jonsson
REDAKTÖR: Gudrun Renberg
FORMGIVNING: FWD

ISSN 0280-7041

TRYCK: Trydells Tryckeri AB, Laholm.

ANNONSPRISER: Helsida: 5 000 kr,
1/2-SIDA: 2 500 kr, 1/4-SIDA: 1 250 kr.

UPPLAGA: 9 500 ex.

PRESSLAGD: 1 mars, 2016.

Afghanistan-nytt stöds med bidrag från Sida. Sida delar nödvändigtvis inte de åsikter som framförs. SAK ansvarar för innehållet.

KONTAKT:

SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN
Malmgårdsvägen 63, 116 38 Stockholm
Tel 08-545 818 40, Fax 08-545 818 55
info@sak.se, www.sak.se

SAKs LOKALKOMMITTÉER:

GÖTEBORG Tomas Jansson
tomasjansson48@gmail.com
JÖNKÖPING Claes Renström
070-310 23 74, claes.renstrom@hotmail.se
LUND Anders Davidson
073-645 05 71,
andersdavidsonsak@gmail.com
MALMÖ Ilse Cort Wahlroos
073-325 44 81, ilse.wahlroos@telia.com
SKELLEFTEÅ Anders Lövheim
070-686 16 38, a.lovheim@hotmail.com
Skövde/Skaraborg Anders Boström
andersbostrom28@gmail.com
STOCKHOLM Jan-Inge Bengtsson
stockholm@sak.se
SUNDSVALL Anna Westin
070-202 06 28,
anna.m.westin@hotmail.com
SÖDERTÄLJE Hans L Hansson,
070-342 69 20, hassehansson@gmail.com
UPPSALA Karin Johansson
anna.karin.lizzie@gmail.com
VÄNERSBORG Anna-Clara Spånberg
annaclara.spanberg-Backemo@skanova.se
VÄXJÖ Sahar Mohamadi 0757-10 58 71,
sahar_ros2004@hotmail.com

OMSLAG

Förstaklassare i Worzaj-dalen, provinsen Takhar.
FOTO: Siri Sutcliffe Larsson

INNEHÅLL

Nr 1 2016

INTRO.....	3
I KORTHET.....	4
TEMA: UTBILDNING.....	5
Stora framgångar – stora utmaningar.....	5
Hopp och oro – skola för barn med funktionsnedsättning.....	10
NANCY DUPREE: Glapp i utbildningssystemet.....	12
"Kritor och svarta tavlan räcker inte".....	14
AFGHANSKE MÄSTAREN I UTFÖRSÅKNING.....	15
INTERVJUN: BISTÅNDSMINISTER ISABELLA LÖVIN.....	16
ENGAGEMANG.....	18
SISTA ORDET.....	22

5 TEMA UTBILDNING: Trots framsteg kvarstår enorma utmaningar

Byskolorna är stommen

SÄGER MAN SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN är det många som tänker på skolor. "Sätt en flicka i skolan" och "Alla har rätt att få läxor" är exempel på slagfärdiga sloganerna för tidigare SAK-kampanjer. Utbildning är inte allt SAK ägnar sig åt, men det är en stor del av vår verksamhet. Utbildningsnivån i ett land är också identifierat som en av de allra viktigaste utvecklingsnycklarna. Därför viker vi temasi-dorna i detta nummer åt att titta lite extra på just detta.

Stommen i SAKs utbildningsprogram är byskolorna. I 13 provinser i Afghanistan driver SAK många sådana för att ge tillgång till undervisning för dem som alltför ofta annars blir utan: de fattigaste på landsbygden, flickorna, barnen med funktionsnedsättning, nomadbarnen. Våra skolor övervakas och följs upp av vår personal.

Det är inte alltid det finns en byggnad för skolbarnen. Undervisningen bedrivs där det är möjligt, och det är ibland utomhus eller i tält. Men en sådan sak kan avgöra om flickorna i byn får gå i skolan för sina föräldrar eller inte. En säker byggnad hjälper till. En del av SAKs budget går därför till att bygga skolhus.

Det är ont om skolböcker och det är ont om utbildade lärare. SAK arbetar också med lärarutbildning, och fortbildning för de lärare som ska undervisa barn med särskilda behov – som döva, synskadade, eller barn med intellektuell funktionsnedsättning.

Det finns fler stora utmaningar kvar. Det är kort sagt ännu mycket att göra på utbildningsområdet i Afghanistan,

som vårt tema berättar om. Det är ingen enkel sak och det är lång väg kvar tills alla afghanska barn med självklarhet har en skola att gå till, där de får kunskap och redskap att bli framtidens engagerade medborgare.

Och över allt hänger det försämrade säkerhetsläget som ett dystert ok. Förra året var, återigen, det värsta när det gäller antal civila offer i Afghanistan. Det har också påverkat SAKs skolverksamheter, med hot och påtryckningar från olika beväpnade, oppositionella grupper. Skolor har tvingats stänga, för kortare eller längre perioder.

Men det har hänt mycket positivt på skolområdet sedan 2001, som måste ses som ett slags ground zero för utbildningsområdet i landet på grund av talibanernas inställning. Det har sagts förr, men tål att sägas igen: Det är meningsfullt och viktigt att stödja Afghanistan. För landets framtidens skull ska vi öka insatserna så att alla Afghani-stans barn får en bra skolgång.

Gudrun Renberg
Redaktör Afghanistan-nytt

10 Reportage: "Jag känner mig som en del av samhället nu"

15 Alpin stjärna siktar på OS

Hallå där.

... Aminulhaq Mayel, SAKs nygamle utbildningschef i Afghanistan.

Du var tidigare utbildningschef hos SAK men lämnade organisationen 2014, för att komma tillbaka ett år senare. Vad har förändrats på SAK under den här tiden?

Flera saker. En av dem är att modellskolorna som vi förut stödde är utfasade, och vi stöder istället resurscentra för omgivande byskolor. En annan förändring är att ansvaret för förberedelseklasser för barn med funktionsnedsättning har förts över till utbildningsprogrammet, från att förut ha varit rehabiliteringsprogrammets ansvar. Sedan har flick-annexen nu blivit integrerade med byskolorna, för att ingå i det formella utbildningssystemet. Förra året återstartade SAK även systemet med vänskolor, som legat nere några år. Det är ännu på en blygsam nivå, men har i alla fall börjat igen. På ett mer organisatoriskt plan ligger nu det operativa ansvaret för vår utbildningsverksamhet på regionkontoren istället

Jag vill särskilt arbeta för att minska skillnaderna mellan könen och etablera inkluderande undervisning i utbildningssystemet.

för centralt i Kabul. Det gör att vi på Kabulkontoret kan ägna mer tid och kraft åt tekniskt stöd åt regionkontoren, och fokusera mer på forskning, kapacitetsutveckling och kvalitetsarbete.

Vad hoppas du kunna åstadkomma i din roll vid SAK?

Jag vill bidra till utvecklingen och implementeringen av SAKs strategiska plan. Eftersom jag varit drivande bakom flera av de idéer som sedan formulerades som strategiska mål tror jag att jag kommer kunna ha en viktig roll i det arbetet, tillsammans med våra väldigt engagerade och dedikerade utbildningsteam, så att SAKs utbildningsarbete blir framgångsrikt. Jag vill särskilt arbeta för att minska könsskillnaderna och etablera inkluderande undervisning i utbildningssystemet. Där tror jag att SAK, som är en stark aktör på området i Afghanistan, kan bidra på ett värdefullt sätt.

Vilka är SAKs största utmaningar på utbildningsområdet framöver?

Den försämrade säkerhetssituationen! På många håll där beväpnade oppositionella grupper finns, angriper de skolor eller utövar påtryckningar. Sedan är brist på kvinnliga lärare i avlägsna områden och det stora, ökande behovet av byskolor två andra stora utmaningar. Ekonomin är också en utmaning. Den allt starkare dollarn gör att det blir mindre pengar för våra verksamheter.

Vad är du mest stolt över med SAK?

Vår duktiga och hängivna personal. Acceptansen och uppskattningen vi möter hos våra målgrupper och huvudintressenter, och att utbildning har en värderad status inom organisationen.

TEXT: GUDRUN RENBERG

BILD: HAJI MOHAMMAD

ATTACKEN MOT SAKs KLINIK I WARDAK

Afghansk militär fick hjälp av utländsk trupp

NATTEN MELLAN DEN 17 OCH 18 FEBRUARI genomförde afghanska specialstyrkor en räd mot Svenska Afghanistankommitténs (SAK) klinik i Tangi Sidan, i provinsen Wardak. Två patienter och en ung pojke som var där för att hjälpa dem fördes bort från kliniken och dödades på en kulle en liten bit bort. Personal greps och misshandlades.

– Detta är en grov kränkning av Genèvekonventionen, alla parter i en konflikt måste respektera sjukvårdsinrättningar och det skydd personer som sjuka, sårade eller skadade har genom internationell humanitär rätt, säger Jörgen Holmström, SAKs landchef i Afghanistan.

Avrättningar som sker utan rättegång, så

kallade utomrättsliga avrättningar, räknas som krigsbrott enligt Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC).

Enligt SAKs personal var utländsk trupp närvarande under räden i Tangi Sidan. Detta har nu bekräftats av FNs Afghanistanenhet, UNAMA. Minst två personer ska ha talat engelska, och bar utländska uniformer. De utländska personerna ska inte ha deltagit i själva räden mot kliniken, utan funnits i närheten och kommit fram i ett senare skede.

– Vi kräver nu att den afghanska regeringen och ledningen för de utländska styrkorna i landet på en ingående förklaring till det inträffade. Också den svenska regeringen måste sätta press

på ansvariga för den internationella militära insatsen i Afghanistan. En oberoende utredning av händelsen måste genomföras, säger Anna-Karin Johansson, SAKs generalsekreterare.

Kliniken i Tangi Sidan har 10 sängplatser. På kliniken arbetar 23 personer, 19 män och 4 kvinnor. Detta är den enda sjukvårdsinrättning som finns i området och enligt klinikchefen kommer nu allt färre patienter på besök, eftersom människor inte vågar uppsöka sjukvården.

TEXT: BJÖRN LINDH

Följ våra nyheter på www.sak.se eller Facebook/Svenska Afghanistankommittén.

Stora framgångar – stora utmaningar

I Afghanistan har antalet barn i skolan stadigt ökat sedan 2001. Från en miljon barn, nästan bara pojkar, till nu över åtta miljoner, varav 3,4 miljoner är flickor. Efterfrågan på utbildning har också ökat, och tusentals skolor har byggts. Men fortfarande beräknas över tre miljoner barn inte gå i skolan, och det finns en rad stora utmaningar kvar för hela utbildningssystemet. >>>

En majoritet av barnen som går i SAKs skolor är flickor.

Foto: Siri Sutcliffe Larsson

Tolv tusen nya skolor, nästan en fördubbling av antalet lärare sedan 2007, och en explosion av antalet högskolestuderande är andra mått på de stora framsteg som utbildningsområdet gjort i Afghanistan sedan talibanregimen föll 2001. Statistik är alltid osäkert i Afghanistan, men indikationerna på framsteg är ändå tydliga. Ett annat

starkt vittnesmål om utbildningsfrågans stärkta position är också den enorma ökningen av efterfrågan på utbildning som föräldrar i Afghanistan nu har för sina barn. Positiva tecken – men för utbildningssektorn kvarstår många stora utmaningar.

Ojämn tillgång och bedrägliga siffror

Att miljontals barn fortfarande inte går i skolan beror på olika faktorer, bland annat på att tillgången till undervisning är otillräcklig och mycket ojämnt fördelad. Särskilt svårt är det för flickor, barn med funktionshinder, nomadbarn och barn från vissa etniska grupper. Fattigdom spelar en stor roll, och tillgången på landsbygden, särskilt i provinser med stora säkerhetsrisker, är sämre än i städerna.

Bakom de ökade siffrorna för barn inskrivna i skolan döljer det sig också realiteter som gör siffrorna opålitliga, ibland helt oriktiga. De som är inskrivna är många gånger frånvarande i mycket hög grad, eller har helt och hållet slutat, utan att siffran ändras. Detta var något som bland annat uppmärksammades förra året i en SIGAR-rapport*, som också lyfte även problemet med så kallade spökskolor – ghost schools. Det vill säga, skolor som bara finns på pappret, men där löner och andra bidrag för skolans verk-

samhet hamnar i fickorna på tjänstemän och andra personer på vägen. Detta fenomen fick stor uppmärksamhet förra året, och drog till sig presidentens och många givares kritik.

Låg kvalitet på undervisningen

Den nya regeringen med president Ghani i spetsen har markerat att utbildning är en högt prioriterad fråga, och då inte minst att förbättra kvaliteten på undervisningen – något det finns stort behov av.

Education for All (EFA, Utbildning för alla) är globala målformuleringar, länkade till millenniemålen med 2015 som slutstation och övervakade av Unesco. (För just Afghanistan är utbildningsmålen dock satta till 2020, eftersom landet på grund av den tidigare talibanregimen inte skrev på förrän 2005.) Förra året lämnades en genomlysning av hur Afghanistan klarar de uppsatta målen enligt EFA i en stor rapport. Där lyfts undervisningens genomgående låga kvalitet fram som ett av Afghanistans utbildningssystemets största problem.

Många barn kan inte, trots flera år i skolan, läsa och skriva mer än ytterst enkla meningar. Men det finns varken uppföljningssystem för att se vad elever lärt sig, eller läroplaner. Skolböckerna är oftast av låg kvalitet, klasserna stora, och undervisningsmetoderna passiva. Ett arbete med att skapa mätmetoder och uppföljningssystem har nu påbörjats.

Men att skapa kvalitet i undervisningen sker inte med ett trollslag och är ett komplext arbete på många fronter. Det menar Svenska Afghanistankommitténs (SAK) utbildningschef, Aminulhaq Mayel.

– Dels handlar det om den låga statusen för läraryrket – det är den sämst betalda yrkeskategorin inom statlig för-

* Special Inspector General for Afghan Reconstruction – en amerikansk övervakningsmyndighet för det amerikanska biståndet till Afghanistan.

NY NATIONELL UTBILDNINGSTRATEGI

För närvarande pågår slutförandet av Afghanistans tredje nationella strategiska utbildningsplan – National Education Strategic Plan. I arbetet med utkastet har en rad aktörer varit tillfrågade om synpunkter, så som olika FN-kontor, givare och internationella partner, och SAK. Det första utkastet ska efter synpunkter helt omarbetas. Under ledning av Asia Foundation är en arbetsgrupp sammansatt för att slutföra processen, där representanten för civilsamhället är SAK. Arbetet beräknas bli klart våren 2016.

TALIBANERNA NU MINDRE NEGATIVA TILL SKOLOR

Talibanrörelsen har visat en förändring i sin hållning till sekulära skolor. Det första tecknet kom 2010 när man strök skrivningar om att lärare skulle sluta jobba. Det afghanska utbildningsministeriet rapporterade både 2011 och 2012 att talibanernas inställning till modern undervisning hade ändrats, att attacker hade minskat betydligt, och att de visat ökad acceptans mot flickskolor. I augusti 2013 kom Mulla Omars årliga Eid-hälsning (sannolikt skrivet av hans efterträdare, Mullah Mansour), där det står: "I akt och mening att skydda oss själva från vedermödor och svårigheter, skall vår unga generation beväpna sig med religiös och modern utbildning, därför att modern utbildning är ett fundamentalt behov i varje samhälle i vår tid." Detta uttalande har sedan följts av andra som i princip säger samma sak.

valtning. Det gör att många av de sämst presterande eleverna i gymnasiet väljer läraryrket, säger Aminulhaq Mayel.

Vidare är utbildningsministeriets fortbildningar för lärare ineffektiva och har misslyckats med att föra ut aktiva pedagogiska metoder i klassrummen. I kombination med mycket bristfälliga läromedel, är läskunnigheten i de lägre stadierna mycket låg, vilket kraftigt påverkar elevernas möjligheter att tillgodogöra sig kunskaper i högre klasser, fortsätter Mayel.

Läraryrket och usla arbetsvillkor

Det råder en alarmerande brist på utbildade lärare i Afghanistan, delvis på grund av den kraftigt ökade efterfrågan på undervisning. Särskilt allvarligt för flickornas del är bristen på kvinnliga lärare, då det inte anses lämpligt att flickor från sjätte klass undervisas av manliga lärare. Följden blir att många flickor slutar gå i skolan när de blivit 12 år.

I hela 29 av 35 provinser, inklusive Kabul, är under 40 procent av lärarna utbildade. I fem provinser är andelen utbildade lärare inte ens fem procent. Bristen på utbildade lärare får förstås negativa effekter både på barnens och ungdomarnas kunskapsinhämtning och närvaro. Klasserna är därmed ofta stora, vilket också försämrar elevernas möjligheter att lära sig.

Lärarnas arbetssituation är generellt hårt ansträngd. Lågt avlönade, med stora klasser och magert med läromedel och annat undervisningsmaterial. Men en lärarorganisering håller på att växa fram ur de lärarråd (TEC) som fått en allt mer facklig karaktär. I juni 2015 gick lärarna genom lärarråden också ut i en strejk, där de krävde bättre arbetsförhållanden och högre löner samt minskat antal undervisningstimmar. Som mest deltog lärare från över 40 skolor i Kabul och från skolor i 18 andra provinser.

Brist på resurser

I Afghanistan är analfabetismen bland de högsta i världen, något som försämrar landets förmåga till ekonomisk, social och fredlig utveckling. Men utbildningssektorn i Afghanistan är kraftigt underfinansierad, och både utländskt och inhemskt stöd minskar nu. Satsningarna på att öka den vuxna befolkningens läskunnighet är mycket begränsade och illa koordinerade, enligt EFA-rapporten.

Svenska Afghanistankommittén, som bedriver omfattande skolverksamhet, får stora anslag från Sida och de

har inte minskat på senare tid i kronor räknat. Men i praktiken märker SAKs verksamheter en försämrad ekonomi helt enkelt på grund av att dollarn ökat i värde gentemot den svenska kronan. Det är en annan av SAKs större utmaningar.

– Under 2015 fick vi ta bort en del aktiviteter från vår arbetsplan, och vår personal i fält har blivit försiktigare när de sätter upp mål för verksamheten eftersom de förväntar sig ytterligare minskningar, säger Aminulhaq Mayel.

Säkerheten största problemet

Säkerhetsläget är det mest övergripande problemet som skapar svårigheter för utbildningen i landet på flera plan. Så även för SAKs utbildningsprogram. Det gör det till exempel svårare att rekrytera lärare till särskilt osäkra provinser. Det blir ännu mer otänkbart för föräldrar att låta flickor, som traditionellt inte får röra sig utanför hemmet på egen hand, att ta sig till skolan, och SAKs uppföljning och kvalitetsövervakning av skolverksamheterna fungerar sämre. SAKs skolor tvingas ibland stänga, tillfälligt eller under längre tid, på grund av hot eller påtryckningar. Vissa provinser är osäkrare än andra, som Wardak och Kunduz.

I ett område begärde talibanerna förra året att flickskolan skulle stänga. Men vi reagerade kraftfullt och sade att om de stängde flickskolan skulle vi inte heller stödja pojkmans skola.

Aminulhaq Mayel

Bilden av talibanernas inställning till skolor och till flickors skolgång är komplex och rymmer stora variationer. Det ser mycket olika ut i olika områden, och på sina håll inte bara tillåter de utan kan även vara positiva till sekulära skolor. Sedan 2010 har ledningen uttryckt en mer accepterande hållning (se faktaruta).

Men eftersom talibanrörelsen är mycket fragmenterad idag är attityden till skolor och flickors skolgång många gånger avhängig den lokala talibanledarens inställning. På lokal nivå uppstår ofta förhandlingar mellan byråden, shuras, och lokala talibanledare när det gäl- >>>

Foto: Siri Sutcliffe Larsson

Foto: Björn Lindh

»»» ler skolan i området, vilket ibland gör att skolan kan uppta verksamheten igen. Ibland innehåller förhandlingarna krav på ändringar i läroplanen, som mindre musik och mer islam, vilket ibland tillmötesgås av byråden.

Men SAK kan ställa motkrav om det handlar om SAK-stödda skolor.

– I ett område begärde talibanerna förra året att flickskolan skulle stänga. Men vi reagerade kraftfullt och sade att om de stängde flickskolan skulle vi inte heller stödja pojkarnas skola, berättar Aminulhaq Mayel.

Hur just detta slutar kommer man inte veta förrän vintern är över, och skolorna öppnar igen, säger Mayel.

Trots talibanernas relativa flexibilitet i många områden är ändå det försämrade säkerhetsläget det största hotet mot SAKs utbildningsverksamhet, och mot utbildning i stort – särskilt för flickor. Och det är alltid problematiskt att få talibaner att se positivt på att flickor går i skolan efter 12-årsåldern, annat än för att studera Koranen, understryker Mayel.

Idag står skolor högst på önskelistan

Anders Fänge, SAKs tidigare landchef i Afghanistan samt

styrelseledamot i SAK centralt, påminner om att det inte enbart är talibanerna som är negativa till att äldre flickor får utbildning. Patriarkala värderingar om att en kvinnas uppgift endast är att sköta hem och barn finns djupt rotade i de breda folklagren i Afghanistan.

Och den tydliga förändringsrörelsen bland afghanernas attityder i gemen, tror Anders Fänge kan ha påverkat att talibanernas syn på sekulära skolor också har förskjutits, även om den inte är entydig.

– Om man 1980 frågade folket i en by vad de mest behövde, kom en lista med en klinik nästan alltid högst upp. Sedan kom kanske en väg, en bro, eller vatten till jordbruket. En skola, om den ens fanns med, kom mycket långt ned, säger Anders Fänge.

– Idag slåss skolan med kliniken om första plats. Skolor för pojkar prioriteras, men oftast är byborna inte alls främmande för flickskolor. Och det är denna enorma attitydförändring som med stor sannolikhet ligger bakom talibanernas ändrade policy till sekulär utbildning. Folk blir helt enkelt förbannade när de ställer till problem för skolorna.

TEXT: GUDRUN RENBERG

FRAMGÅNGAR FÖR AFGHANISTANS UTBILDNINGSEKTOR SEDAN 2001

- » 12 000 nya allmänna skolor
- » Från 1 miljon år 2001 till drygt 8 miljoner barn i skolan idag (39 % är flickor)
- » Antalet lärare har ökat markant från 110 000 (2007) till runt 187 000 år 2013, varav 32 % är kvinnor
- » Antalet som går ut grundskolan har ökat från 10 000 och uppskattas år 2015 vara 320 000

UTMANINGAR SOM KVARSTÅR

- » Cirka 3,3 miljoner barn går fortfarande inte i skolan
- » Undervisningens kvalitet är överlag mycket låg
- » Bristen på utbildade lärare, särskilt kvinnliga, är mycket stor
- » Stora säkerhetsproblem på många håll i landet, med attacker mot skolor, lärare och elever

Källa: Afghanistan National EFA Review Report 2015, Unesco. Rapporten går att beställa via Unesco på efa2015reviews@unesco.org.

SAKs UTBILDNINGSVERKSAMHETER

■ BYSKOLORNA

Stommen är de så kallade byskolorna, som finns i 13 provinser. SAK försöker nå ut till de områden och de kategorier barn som har särskilt stora behov – fattiga på landsbygden, flickor, barn med funktionsnedsättning och nomadbarn. Skolor inrättas i olika miljöer, utifrån de förutsättningar som ges. Ibland sker undervisningen utomhus, ibland i tält. 2015 drev SAK byskolor i 13 provinser med totalt ca 69000 elever, varav 62 procent flickor.

■ FÖRBEREDELSEKLASSER FÖR BARN MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

I provinserna Balkh, Jowzjan och Samangan har SAK 23 center där barn med funktionsnedsättning erbjuds undervisning i förberedande klasser. Barnen integreras senare i vanliga klasser. Under 2015 fick 2958 barn (varav 1157 flickor) undervisning i förberedande klasser och 474 barn (varav 182 flickor) integrerades i vanliga klasser.

■ FORTBILDNING FÖR LÄRARE

SAK fortbildar regelbundet lärarna i de 13 provinser där SAK har skolor. Under 2015 fortbildades 873 lärare, varav 281 kvinnor, av SAK.

■ SKOLHÄLSA

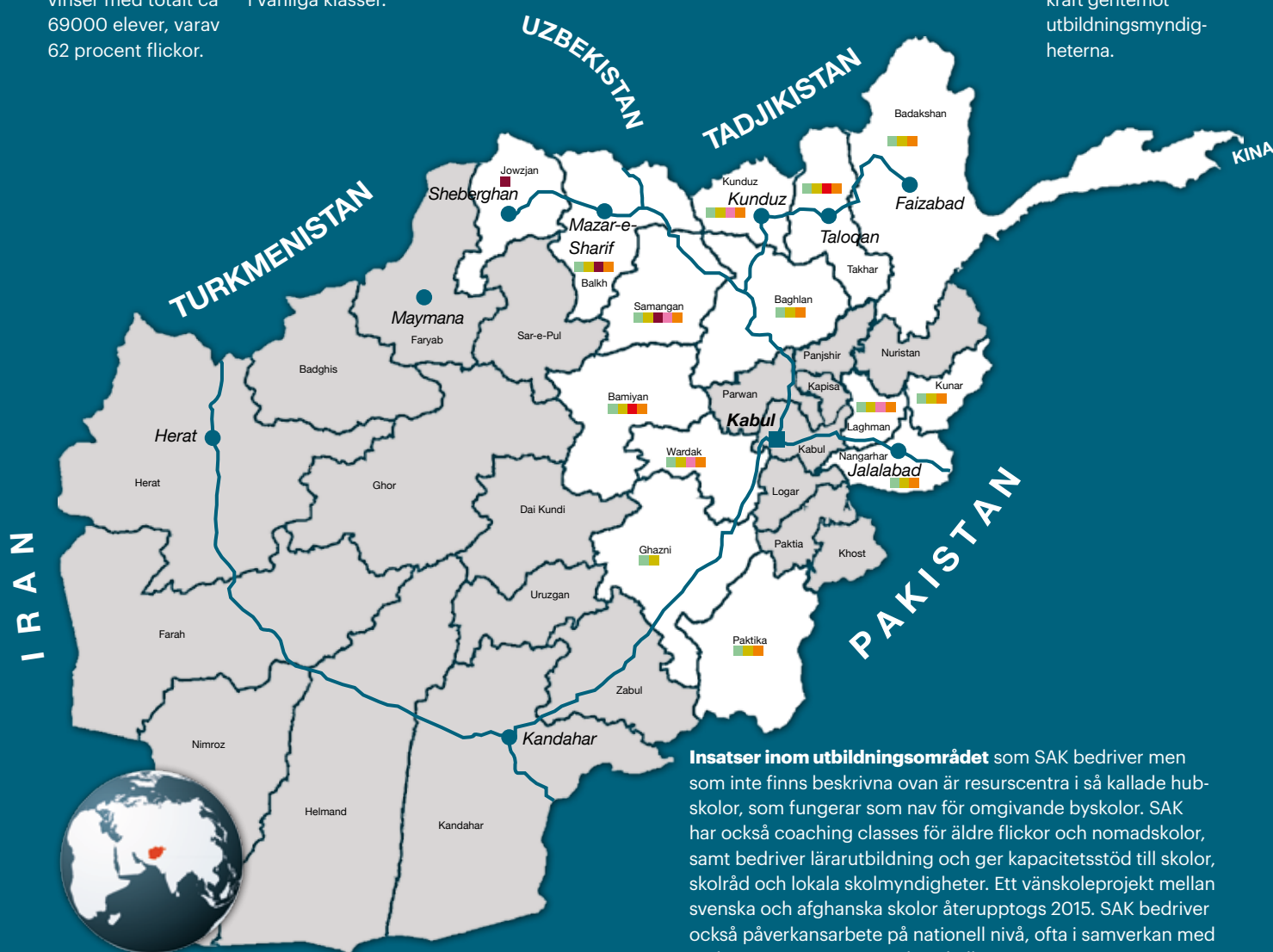
I SAKs skolhälso-program i provinserna Laghman, Samangan, Balkh och Wardak fick 16000 elever bas-kunskaper i hälsa och hygien, och drygt 12000 elever fick genomgå en hälsoundersökning. De som hade behov av det remitterades vidare.

■ VÄNSKOLOR

I Bamiyan och Takhar återupptog SAK 2015 en tidigare verksamhet med vänskolor, som legat nere några år i brist på resurser. Projektet kopplar ihop skolor i Afghanistan med skolor i Sverige. Tanken är att barnen ska kunna kommunicera med varandra via bloggar. Det är ännu i sin linda och ska fortsätta utvecklas.

■ LÄRRÅDEN ORGANISERAR SIG NATIONELLT

Runt om i Afghanistan finns lokala lärarråd. De fungerar i praktiken som fackföreningar, och driver lärarnas frågor om arbetsmiljö, lön och fortbildning. Under 2015 bildades en nationell organisation för dessa, National Teachers' Elected Council (NTEC). SAK stödde aktivt detta. Förhoppningen är att lärarna på detta vis bättre kan samordna och driva sina krav, samt få större kraft gentemot utbildningsmyndigheterna.

Insatser inom utbildningsområdet som SAK bedriver men som inte finns beskrivna ovan är resurscentra i så kallade hub-skolor, som fungerar som nav för omgivande byskolor. SAK har också coaching classes för äldre flickor och nomadskolor, samt bedriver lärarutbildning och ger kapacitetsstöd till skolor, skolråd och lokala skolmyndigheter. Ett vänskoleprojekt mellan svenska och afghanska skolor återupptogs 2015. SAK bedriver också påverkansarbete på nationell nivå, ofta i samverkan med andra organisationer i civilsamhället.

Problem med hörseln syns inte på utsidan. Tamana är ständigt leende och Mujaba en smula eftertänksam. Nu har de fått kunskaper och ett språk för att kommunicera med omvärlden.

Barn med funktionsnedsättning

HOPP OCH ORO

INKLUDERANDE UNDERVISNING

SAK har 23 center där barn med funktionsnedsättning erbjuds undervisning i förberedande klasser, i provinserna Balkh, Jowzjan och Samangan.

2958 barn, varav 1 157 flickor, fick 2015 undervisning i förberedande klasser.

474 barn, varav 182 flickor, integrerades 2015 i vanliga klasser.

FAMILJEN BODDE LÅNGT UTANFÖR MAZAR-E-SHARIF.

Men en dag såg de ett teve-program om Svenska Afghanistankommitténs (SAK) center för barn med funktionsnedsättningar, och insåg att de skulle behöva flytta in till staden för att ge familjens två döva barn chansen till värdigt liv. Nu går Tamana, 13 år, och Mujaba, 11 år, i skolan. Och de älskar det.

– Jag är gladare nu än förr, och känner mig som en del av samhället. Jag kan läsa, skriva – även engelska bokstäver – och jag kan läsa poesi, säger Tamana på teckenspråk som tolkas till dari och sedan vidare till engelska.

Tamana är aktiv och ständigt leende, Mujaba är mer eftertänksam. Dari, engelska och matematik är hans favoritämnen. Båda har de fått upp ögonen för idrott, och skulle väldigt gärna bli professionella idrottsutövare på något sätt.

Nu har de gått tre år i SAKs förberedelseklass och det är snart dags att ta steget över till en helt vanlig skola. Något de båda ser fram emot. Mamma Friba, som själv är lärare, är däremot orolig för hur det ska gå.

– De vet inte vad som väntar dem. Många lärare och till och med rektorer har fördomar mot personer med funktionsnedsättningar. De talar diskriminerande om människor som avviker, säger Friba.

SAKs PERSONAL ÄR INTE LIKA PESSIMISTISK. De vet att på den skola där Friba arbetar finns inga barn med funktionsnedsättningar och lärarna har inte fått någon utbildning om funktionshinder. Men det har 3 000 andra lärare fått i de tre provinser där kontoret i Mazar-e-Sharif ansvarar för verksamheten. Lärarutbildningen ingår i programmet för inkluderande undervisning. Här ingår produktion av läromedel, till exempel böcker med punktskrift.

Man ger också direkt stöd ute på skolorna till elever, lärare och rektorer.

Genom åren har programmet i de tre provinserna integrerat omkring 1 200 elever med funktionsnedsättning i den allmänna skolan. En del finns inte kvar i skolan, vilken kan bero på att det inte har fungerat eller för att de kanske blivit internflyktingar, eller lämnat landet. Men över 900 elever med funktionsnedsättning finns i det allmänna skolsystemet.

DEN ORO SOM FRIBA KÄNNER inför att låta barnen ta klivet över till en vanlig skola är kanske inte helt obefogad. SAK har 14 resurspersoner anställda med uppdraget att ge stöd ute på skolorna. Bara 14 personer på cirka 900 elever med särskilda behov. De som leder projektet önskar att det fanns resurser att anställa många fler.

Tamana och Mujaba känner ingen oro för det som ska komma sedan. De har fått en chans som alla barn med funktionsnedsättning i hela världen borde få, men långt ifrån alla får. De har fått kunskaper och ett språk som gör att de kan kommunicera med omvärlden, och förstå den bättre. Genom SAKs insatser finns också en lokal tv-kanal som sänder nyheter på teckenspråk en gång i veckan.

Även kommunikationen inom familjen fungerar bättre. De sex andra syskonen har i varierande grad lärt sig teckenspråk. Mamma Friba berättar att till och med tvååringen i familjen utan att tänka sig för gör tecknet för vatten när hon är törstig.

TEXT: BJÖRN LINDH

TIPS!

Läs Björn Lindhs blogg sak.se/blogg

KRÖNIKA

Det glappar i utbildningssystemet

TEXT: NANCY HATCH DUPREE | ÖVERSÄTTNING: GUDRUN RENBERG

Nancy Hatch Dupree är en av världens främsta Afghanistan-kännare.

Bakom siffror som tecknar en bild av stora framgångar inom utbildningssektorn gömmer sig otaliga utmaningar, som rör tillgång till och kvalitet på utbildning. Det är inget direkt nytt – bara sådant som kvarstår även efter år av stora ansträngningar. Förändringarna i attityder gentemot sekulär utbildning är ändå ett enormt steg framåt, för frågan skapar inte längre det avståndstagande som för tre årtionden sedan när det sågs som något som bara skulle leda till fördärvet. Idag är efterfrågan på skolgång högre än någonsin. I urbana miljöer, som Kabul, trängs skolelever på gatorna morgnar och eftermiddagar och stoppar ibland till och med upp trafiken. Krav på skolor ökar på landsbygden, där förut ett envist motstånd rådde. De här ändrade attityderna är ett välkommet tecken, för utan förändrade attityder är ingen utveckling någonsin möjlig.

För att hållbar utveckling ska komma till stånd är det bäst om flera samhällssektorer samverkar, och när det gäller utbildning behöver det finnas både arbetstillfällen och en säker omgivning där en yrkeskarriär är möjlig. Dessutom behöver en mängd socio-kulturella attityder som rör utbildning fortfarande förändras. Vad är till exempel en lämplig karriär för en kvinna? Ett tungt socialt tryck läggs ofta på familjer vars flickor som söker sig mot en karriär inom mansdominerade områden – som till exempel armén, poliskåren eller flygvapnet. För att avgöra om utbildningssystemet verkligen spelar en positiv roll i nationsbygget är det nödvändigt att göra mer än att räkna antalet inskrivna i skolor.

Den skadliga traditionen med mekanisk inläring, som introduceras i första klass och fortsätter upp genom universitetet, avskräcker eleverna från att ifrågasätta och att tänka kreativt. Det är så djupt rotat att universitetsprofessorer sägs sänka betygen för studenter som på tentamen avviker från föreläsninganteckningarna. Detta kväver potentialen hos dessa framtida ledare. Nära besläktat med denna tradition är en mycket låg uppskattning av fördelarna med forskning. De flesta universitetsstudenter kan ta examen utan att ha skrivit en enda uppsats.

Men effektiva utvecklingsstrategier tas inte ur luften, de behöver grundas i gedigen forskning. Att sammanställa användbara data från mängder av arkivmaterial är dock en förmåga som fortfarande är utom räckhåll för de flesta studerande i Afghanistan. Åratal av åsidosättande av högre utbildning börjar ge avtryck.

Det här är frågor som kräver uthållighet. Men det finns ett annat dilemma som Afghanistan lever med idag som kräver omedelbar uppmärksamhet. Det sägs att 64 procent av den afghanska befolkningen nu är under 24 år, och många av dem borde vara redo att engagera sig konstruktivt för landets utveckling. Istället växer antalet som desperat försöker lämna landet. Stora skaror av unga, utbildade män från medelklassen köar dagligen med sina familjer vid passkontoren – och ett okänt antal lämnar landet illegalt för att möta de svårigheter som dominerar nyhetsrapporteringen i Europa.

DENNA GRUPP SKA INTE BLANDAS IHOP med de migrantarbetare, som under decennier har rest för att arbeta i Gulfstaterna för sina familjers försörjning. Dagens kun-

Krav på skolor ökar på landsbygden, där förut ett envist motstånd rådde. De här ändrade attityderna är ett välkommet tecken, för utan förändrade attityder är ingen utveckling någonsin möjlig.

Nancy Hatch Dupree

niga, begåvade män och kvinnor som köar för pass behövs så väl hemma – men de vänder sitt land ryggen. Varför? Arbetsmarknaden är usel, ja. Säkerhetsläget är skrämmande, ja. Bättre utbildning för barnen, ja.

Men dessutom har utbildningssystemet misslyckats med att ge dessa unga en känsla av nationell identitet: en tydlig känsla av att höra till, veta vad det innebär att vara afghan, och genomsyras av entusiasm för att engagera sig. Allt för många i denna unga befolkning har inte fått möjlighet att studera afghansk historia, något som skulle skapa stolthet hos dem över sitt lands rika kulturella bakgrund. Inte heller har skolorna uppmuntrat sina elever att besöka museer som är visuella manifestationer av ett imponerande arv.

Tidigare läroböcker har inte hjälpt. Tryckta på dåligt papper, utan illustrationer, har texterna inte berättat mer än datum och namn. Historieämnet upplevdes som tråkigt av de flesta. Utbildningsministeriet har nyligen reviderat historieböckerna för en del årskurser, och det är en välkommen förbättring. Man har också äntligen övervägt att tillhandahålla kompletterande läsning i historia och kultur som tillägg till läroplanen. Kabuls Museum har också initierat utåtriktade program där man besöker skolor och arrangerar för studiebesök på museet. Dessa är utmärkta initiativ som verkligen uppskattas. Men det är för sent för dem som nu har bestämt sig för att lämna landet.

Den pågående flyktingströmmen är mycket allvarigare än de som ägde rum under 70- och 80-talen. Familjer som då flydde till Iran och Pakistan var säkra på att jihad skulle utrota skälen till flykt. De hade för avsikt att återvända. De som lämnar landet nu säljer sin egendom och gör sin avresa permanent eftersom det inte finns något kvar att återvända till.

Samtidigt måste man hålla i minnet att efter tre generationer finns fortfarande 1,5 miljoner afghanska flyktingar i Pakistan, varav många barn som inte går i skolan. De som är inskrivna i skolan där lär sig arabisk och pakistansk historia, men väldigt lite – om någon – afghansk. En internationell debatt förs kring frågan om ett möjligt återvändande för flyktingarna. Men om de återvänder måste utbildningssystemet kunna erbjuda relevanta studier för att se till att de återvändande utvecklar en stark känsla av identitet, och en entusiasm inför deltagande i landets framtid.

MÅNGA AV DEM som nu försöker lämna landet växte upp i exil. När de återvände drogs de först in i det spännande, snabba storstadslivet i Kabul, men fann det snart förvirrande, dagslädelikt och otillfredsställande. Utan en stark känsla av nationell identitet för att avhjälpa mycket sådan oro, kan en snabb avfärd tyckas som det bästa alternativet. Men det kan få allvarliga konsekvenser för landets utveckling. Ett laddat politiskt klimat har underminerat den initiala eufori som välkomnade den nuvarande regeringen. Så mycket tycktes möjligt. Men euforin har klingat av. Det afghanska folket behöver en radikal nystart.

“Kritior och svarta tavlan räcker inte”

Det är en regnig dag i Kabul, och eftersom det är vinteruppehåll är skolorna stängda för elever. Men på Rukskhanaskolan, bakom en dörr täckt av ett draperi, väntar läraren Alema Mehr Waizy på Afghanistan-nyttss reporter.

ALEMA SITTER I EN STOL FRAMFÖR EN GASVÄRMARE.

Hon är 55 år och har undervisat i 37. Eller längre till och med, för när hon gick i femman tog hennes far in barnen i området och bad Alema lära dem att läsa och skriva, eftersom de inte hade någon skola att gå till.

– Från den dagen ville jag bli lärare, säger Alema. Och det ville också hennes pappa.

Inte bara Alema, utan även hennes dotter har blivit lärare, och hennes son undervisar på ett privat universitet. Så det verkar onekligen som att detta yrke går i familjen.

Alema Mehr Waizy vill vara en strikt och disciplinerad lärare, något som hennes egen lärare på högstadiet inspirerade till.

På frågan om vad hon skulle ändra i Afghanistans utbildningssystem om hon blev utbildningsminister, ler Alema och svarar:

– Efter nionde klass skulle jag separera naturvetenskap från samhällsvetenskap och låta eleverna välja det de föredrar. På det viset skulle de hitta sitt eget intresseområde och lära sig mer. Som det är nu studerar de 17 olika ämnen, och det är för mycket. De pluggar utan att känna intresse och utan att ha tillräckligt med tid, och det är ett skäl till varför så många misslyckas med inträdesproven till universitetet.

Undervisningssituationen är över huvud taget svår, menar Alema och fortsätter.

– Vi har minst 45 elever per klass och högst 45 minuter att undervisa dem. Vi har bara en svart tavla och krita att skriva på den med. Det är inte tillräckligt för att säga att vi ger undervisning med kvalitet. Jag tycker att de som fattar beslutet på Utbildningsministeriet skulle väljas ut bland de mest erfarna lärarna, så att de bättre förstår behoven och vad som behöver förändras.

För att arbeta för bättre villkor för lärare har Alema Mehr Waizy valt att bli medlem i lärarrådet – Teachers Elected Council, TEC – något hon sätter stora förhoppningar till. Hennes enda bekymmer är att de andra lärarna vid hennes skola inte känner förtroende för TEC, eftersom många råd och nätverk har skapats och sedan upplösts efter kort tid.

– Många lärare är också otåliga och vill se omedelbara resultat, så som högre löner. Men TEC arbetar för mer djupgående förändringar på lång sikt, säger Alema.

TEXT & BILD: HUMAIRA GHANI
ÖVERSÄTTNING: GUDRUN RENBERG

LÄRARRÅDEN TEC

Lärarråden har i praktiken en facklig funktion och fungerar även ofta som "watch-dogs" gentemot lokala skolmyndigheter. Svenska Afghanistan-kommittén stödjer TEC:s i de provinser organisationen har skolverksamhet, samt bidrog under 2015 till att dessa kunde bilda en gemensam, nationell organisation. (Se även notis på sidan 9.)

"När det kommer snö är det där uppe vi åker" säger Alishah, trefaldig afghansk mästare i utförsåkning.

Mästaren i utförsåkning siktar på OS i Sydkorea

Längst in i dalgången, där vägen tar slut och bergen tar över. Där männen är fåordiga och kvinnorna skyggt drar sig undan. Det är där man hittar honom – den afghanske mästaren i utförsåkning, med siktet inställt på vinter OS i Sydkorea 2018.

VARJE ÅR SAMLAS AFGHANER och ett antal utlänningar i provinsen Bamiyan för att genomföra en mycket speciell skidtävling. Eftersom det saknas skidlift ingår det i tävlingen att först ta sig upp för berget för att sedan åka utför. Tre gånger har Sayed Alishah Farhang (som normalt bara kallar sig för Alishah) kommit först i mål.

–Vi är mellan 40 och 60 personer som kan åka utför i Afghanistan idag. Allt hänger på att vi får stöd utifrån. Regeringen ger oss ingenting, säger Alishah.

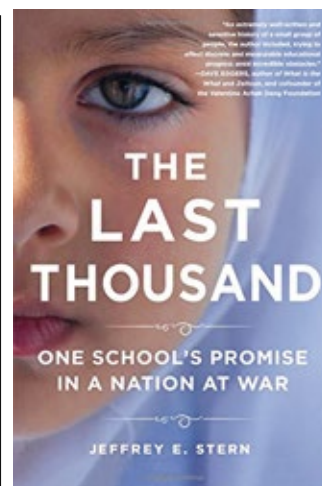
Hjälpen kommer från Schweiz. En schweizisk journalist på besök i provinsen bestämde sig för att göra

en insats för att utveckla skidåkning i Afghanistan.

Väl hemma i Schweiz startade han Bamiyan Ski Club, ett slag välgörenhetsprojekt, som varje år ger tio afghaner chansen att prova utförsåkning. Dessutom får Alishah och ytterligare en afghansk skidåkare träna i Schweiz, en satsning som förhoppningsvis ska räcka ända till vinter-OS.

I Bamiyan finns projekt för att utveckla turismen, bland annat skidturismen. Bamiyan är en förhållandevis fredlig provins, men det allmänt osäkra läget i Afghanistan gör att inte många turister tar sig dit.

TEXT & BILD: BJÖRN LINDH

BOKTIPS

"The Last Thousand" – om en skola i Kabuls slum

PÅ DEN PRISBELÖNTA SKOLAN

Marefat i Kabuls slum är målsättningen hög. Här förväntas eleverna inte bara att inhämta fackkunskap utan även lära sig ifrågasätta världen och dess ledare. Att bli aktiva medborgare.

"Jag ville utbilda en generation studenter till att få en inbyggd resistens mot de stora män som svingar religion som vapen", säger skolans grundare och rektor Aziz Royesh.

Många av eleverna, som främst är hazarer, har gått vidare till studier på anrika universitet i Europa. Om vad skolan betytt för dem och de som arbetat där kan man nu läsa i en nyutgiven bok av den amerikanske forskaren och journalisten Jeffery E Stern.

I, "The Last Thousand – One school's promise in a nation at war", skildras också rektorns och lärarnas kamp för skolans existens under tider av talibanförtryck men även oron inför nya hot som nu tornar upp sig när utländska trupper lämnar landet.

TEXT: SIGNE HASSLER

Afghanistan-nytt intervjuar biståndsminister Isabella Lövin

"MÅL 16 ÄR NÄRMEST EN REVOLUTION"

Isabella Lövin,
Sveriges
biståndsminister.

Foto: Håkan Färje

Under hösten pågick en intensiv debatt om hur mycket av flyktingkostnaderna som skulle dras från biståndet. Det talades om höga nedskärningar av biståndet. Afghanistan-nytt frågade då också om Afghanistanbiståndet kommer att beröras. Sedan kom besked från regeringen om ett tak på 30 procent av biståndsbudgeten 2016 för flyktingkostnader i Sverige, och du har även sagt att Afghanistanbiståndet inte kommer att röras. Hur ser resonemangen och beräkningarna ut?

– Regeringens beslut att inte ha större avräkningar än högst 30 procent innebär inte att vi förutser en nedskärning med 30 procent. I och med att nationalinkomsterna ökar blir det i realiteten, i värsta fall, tre procents nedskärning jämfört med 2015 års nivåer. Så den nivå som beslutats för Afghanistan ser jag inte som svår att ligga kvar på.

– Sedan gäller ju för allt vårt bistånd att det måste ge resultat. Vi förväntar oss utveckling och konkreta framsteg i Afghanistan, inte minst när det gäller korruptionsarbetet. President Ghani har där tagit tag i de offentliga upphandlingarna på ett bra sätt. Vi vill arbeta nära tillsammans med den afghanska regeringen för att stödja en transparent och ansvarsutkrävande statsuppbyggnad.

Du reste till Afghanistan för första gången före jul. Vad var dina intryck av landet och av det svenska biståndet där?

– Mitt intryck var att det råder en stark spänning i landet. Många har stora förväntningar på Ghanis regering. Så det finns en stor frustration och nervositet för att det inte sker förändring tillräckligt snabbt, för att oroligheterna tyvärr har ökat och den internationella närvaron minskat.

– Men det är tydligt att Sverige har ett väldigt stort förtroende hos den afghanska regeringen och det afghanska folket, något som till stor del beror på Svenska Afghanistankommittén. SAK nämndes i nästan alla samtal jag hade under min resa där. Sverige och Afghanistan firade sina 70-åriga diplomatiska förbindelser då också, och vi fick ett minst sagt översvallande mottagande i presidentpalatset, med nästan hela den afghanska regeringen närvarande. Det visar hur viktig relationen mellan våra länder är.

– Det svenska biståndssamarbetet gjorde mig i hög grad överraskat positiv. SAKs skola för barn med funktionsnedsättning i Mazar-e-Sharif gjorde där ett mycket starkt intryck*. Det var väldigt gripande att till exempel träffa döva flickor i 15-25-årsåldern som tidigare inte fått gå i skolan, men som nu fått lära sig teckenspråk och kunde kommunicera. Från att ha suttit på undantag i hemmen kan de nu utbildas, få ett yrke och vara en del av samhället. De bara strålade!

Sverige har valt att satsa mycket bistånd under lång tid när det gäller just Afghanistan. Hur ser du på den typen av långvarigt åtagande?

– Det är viktigt med stabilitet, för det enskilda landet att kunna planera för sin verksamhet. Allt för kortsiktiga strategier blir som ett fyrverkeri som sedan kanske inte får någon fortsättning. Det är centralt att vara med och bygga upp strukturer och jobba på policynivå för en hållbar förändring, så att länderna själva sedan kan ta över.

– Har man byggt upp ett förtroende är det också lättare att ta upp känsliga saker, som till exempel korruption, kvinnors deltagande och rätt till reproduktiv hälsa, yttrandefrihet och ett inkluderande samhälle.

Du är ordförande i IDPS (International Dialogue for Peacebuilding and Statebuilding), där man arbetar utifrån det så kallade New Deal-konceptet. Där framhålls också långsiktighet som en viktig komponent. Kan du berätta lite om det arbetet?

– IDPS, eller Internationella Dialogen, är en plattform för sköra stater, givarstater och civilsamhället att samlas och utbyta erfarenheter, och arbeta utifrån New Deal. Det är också ett forum för sköra stater att jobba tillsammans, i de så kallade G7-plus-länderna. Det är en väldigt värdefull plattform och Afghanistan är ett av dessa länder.

– New Deal handlar om givarsamordning, men också om de fem freds- och statsbyggarprinciperna, som alla måste vara med: inkluderande politik, rättssamhälle, säkerhet, ekonomisk utveckling och institutionsbyggnad.

– Risken är annars för både givare och mottagare att man fokuserar för mycket på bara en sak, ekonomisk utveck-

* Se Björn Lindhs reportage på sidan 10-11.

Foto: Annika Flensburg/Utrikesdepartementet

Biståndsminister Isabella Lövin reste till Afghanistan för första gången i november. Här besöker hon SAKS klasser för barn och unga med funktionsnedsättning i Mazar-e-Sharif. De hörselskadade pojkarna har just vunnit en idrottstävling på skolan.

ling eller annat. Men när man ska bygga långsiktigt får man inte glömma bort någon av de här viktiga principerna, då blir det inte hållbart. Och den viktigaste principen är kanske den här första om ett inkluderande samhälle. Man måste tillåta en opposition, och involvera alla grupper i civilsamhället – alla måste vara ombord.

I det sammanhanget skulle jag vilja höra hur du ser på Agenda 2030, de nya utvecklingsmålen som tar vid där de gamla Millenniemålen slutade 2015?

– Millenniemålen var tunga på saker som fattigdomsbekämpning, hälsa och utbildning, medan miljö inte var så tungt och saker som legitima styrelseskick, rättssamhälle och starka institutioner inte fanns med alls. Så facit av Millenniemålen är att det gick väldigt bra i vissa länder, men i de konflikttrabbade länderna och sköra staterna, sågs nästan inga framsteg alls.

– Det är de sköra staterna, G7 plus-länderna, som i hög grad drivit att få med mål 16 i den nya utvecklingsagendan – om fredliga och inkluderande samhällen, och effektiva institutioner med ansvarsutkrävande. Den internationella dialogen, IDPS, har varit plattformen för det och det är en stor vinst att mål 16 kom med i den nya utvecklingsagendan. Närmast en revolution, faktiskt.

– Många länder var emot mål 16, det ansågs för politiskt att ha med ett mål som handlar om legitima styrelseskick. Man använder inte ordet demokrati, observera, det är ett problematiskt ord för många. Men att vi har ett mål om en inkluderande politik och ansvarsutkrävande gentemot institutioner, och att rättssamhällets principer ska råda – då har vi kommit väldigt långt.

– Mål 16 är själva förutsättningen för de andra målen. När vi inte det kommer vi inte nå något av alla de andra storslagna målen heller. För krig och konflikt är de största orsakerna till fattigdom idag.

– Sedan är klimatfrågan förstas avgörande för allt. Om vi misslyckas med den kommer stormar, torka, översvämningar och havsnivåhöjningar att förhindra hållbar livsmedelsförsörjning, driva människor på flykt och öka krig och konflikter.

Det pågår just nu en utvärdering av den civil-militära samverkan i de svenska insatserna i Afghanistan, som ska avrapporteras i november i år. Vad har du för förhoppningar på den?

– Att vi får en klar bild av hur det svenska stödet har bidragit, vad som har varit bra och vad som varit mindre bra, och vilka slutsatser vi kan dra av det inför framtida insatser. Det blir oerhört intressant att se. Om det har varit några negativa erfarenheter är det viktigt att veta.

Vad hoppas du kunna genomföra som biståndsminister framöver?

– Vi har påbörjat ett arbete med att göra svenskt bistånd inte bara jämställt – det fokuset har funnits länge – utan även miljöintegrerat och konfliktkänsligt. Sida har nu fått i uppdrag att se till att utvärdera allt bistånd ur ett konfliktperspektiv så att vi inte bidrar till konflikt, och att miljöintegrera innebär en stor omsvängning av svenskt bistånd. Det är två nya perspektiv som jag har stora förhoppningar kring.

TEXT: GUDRUN RENBERG

MÅL 16 AV DEN NYA GLOBALA UTVECKLINGSSAGENDAN

Målet syftar till att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisaför alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Hej medlem.

GOTT NYTT ÅR OCH NOWROOZ MOBARAK!

I år så ska föreningen få ett extra lyft: ett bra erfarenhetsutbyte, en kunskapsplattform och en föreningsassistent tillsammans med ett ökat intresse för Afghanistan kommer att göra 2016 till ett starkt år.

Ibland syns det inte riktigt att vi förutom att vara en biståndsorganisation med SIDA-stöd också är en medlems- och insamlingsorganisation. Det ska vi bli bättre på. Vi har kunskap att dela med oss av och det ska vi se till att göra. Ett sätt att göra det är genom samarbeten med gode män, asylboenden och boenden för ensamkommande som många aktiva inom lokalkommittéer runt om i Sverige gör. Titta på vår hemsida för att läsa mer! Ett annat sätt är att läsa på om Afghanistan och om situationen i landet. Det ska vi underlätta och uppmuntra.

Det är årsmötessäsong och det innebär att vi tackar de avgående styrelseledamöterna och ordförandena runt om i våra lokalkommittéer. Vi välkomnar också nya ledamöter som tagit på sig uppdraget att styra SAK

framåt och tackar dem som valt att stanna för att fortsätta SAKs arbete – tack!

Den 28 maj har SAK också sitt nationella årsmöte. I år träffas vi i Stockholm, och en nyhet är att vi ska införa åsiktstorg på dagordningen för att möjliggöra för fler att delta i diskussionerna. Glöm inte att sista dag för att skicka in motioner är 1 april!

I april invigs också fotoutställningen Afghan Tales på Världskulturmuseet i Göteborg, där kan man se många fina bilder från Afghanistan och ta del av olika programpunkter. SAK kommer att delta på invigningen och med fler arrangemang under året. Andra saker att se fram emot är studiecirklar, kulturkvällar och föreläsningar på flera ställen i landet under året. Kontakta din närmaste lokalkommitté för att få veta mer, eller gå in på www.sak.se.

Vi hörs!

FILIPPA ALMLUND

DAGS ATT NOMINERA TILL **SAKs SOLIDARITETSPRIS**

Vem är din kandidat till SAKs årliga solidaritetspris?

Pristagaren ska vara en person eller organisation med bas i Sverige som har arbetat aktivt med:

- » att inom något område verka för att stärka solidariteten med det afghanska folket.
- » att motverka fördomar, eller stärka toleransen och förståelsen för afghanerna och deras land
- » att stärka fred, mänskliga rättigheter, och utveckling i Afghanistan

Personen eller organisationen som får priset ska ha genomfört ett gott arbete under året som gick, det vill säga det är inte "lång och trogen tjänst" som i första hand premieras. I priskommittén ingår Freshta Dost, Maria Brändström, Anders Lövheim och Filippa Almlund.

» Sista datum för nomineringar är den 28 mars. Skicka dem till freshtadost@hotmail.com

TEXTER PÅ DET HÄR UPPSLAGET DÄR INGET ANNAT ANGES: GUDRUN RENBERG

Foto: Filipa Almlund

Osaman Basir är SAKs nya föreningsassistent

PÅ SAKs KANSLI finns nu Osaman Basir som föreningsassistent. Osaman jobbar där nära tillsammans med SAKs föreningshandläggare Filipa Almlund.

Osaman har tidigare arbetat som projektledare på olika organisationer i Afghanistan och Pakistan och studerat ekonomi och handel på IQRA-universitetet i Pakistan. I Sverige har Osaman arbetat med Vänsterns Interna-

tionella forum och på Rädda Barnen. Hon har stor erfarenhet av att jobba med barns och kvinnors rättigheter.

Namn: Osaman Basir

Aktuell som: SAKs nya föreningsassistent

Tidigare jobb: Projektledare i Afghanistan och Pakistan och i Sverige för bl a Rädda barnen

Utbildning: Ekonomi och handelsstudier

Bilda en aktivitetsgrupp!

PÅ NATIONELLA ÅRSMÖTET 2015 antogs Demokratiberedningens förslag om att uppmantra till bildandet av aktivitetsgrupper.

Det är tänkt som en form för engagemang som kan gå över lokalkommittéernas gränser, och uppstå utifrån enskilda medlemmars egen lust och på deras initiativ. En aktivitetsgrupp kan till exempel vara tematisk och utgöra form för engagemang för en särskild fråga. Kansliet fick i uppdrag att utreda formerna för aktivi-

tetsgrupperna, och ett förslag för det antogs av nationella styrelsen vid novembermötet.

Huvudsakligen gäller:

- Aktivitetsgrupperna måste inte följa SAKs stadga §7 för lokalkommittéerna, däremot §1 – organisationens syfte och i övrigt SAKs värdegrund.
- De måste bestå av minst tre medlemmar i SAK. Utöver dessa går det bra att icke-medlemmar också ansluter sig.

Personerna som befunnit sig på flykt ville inte vara med på bild. Här Jan-Inge Bengtsson från Stockholms lokalkommitté som också deltog.

Känslosamt på ABF

DEN 15 FEBRUARI startade Stockholms lokalkommittés ABF-cirkel för terminen, med tema "Afghaner på flykt". Under 1,5 timme fick drygt 60 åhörare möjlighet att höra tre unga personer berätta om sin flykt från Afghanistan. Deras resor påminde om varandras och samtliga hade tagit sig från Afghanistan, genom Pakistan till Iran, Turkiet och Grekland. Resan genom Iran var värst, enligt alla tre. Under flera dagar tvingades de in i trånga bilar och bussar där det var svårt att andas, utan tillgång till vatten eller mat. Det blev en känslosam stund för alla närvarande och ett möte med en annan verklighet.

TEXT & BILD: FILIPPA ALMLUND

Efterlysning: Material i medlemsrörelsen

FÖR ATT UNDERLÄTTA för medlemsrörelsen kommer SAK under 2016 att arbeta fram en plattform för kunskap och material. Har du hållit en studiecirkel, skrivit recept för en matlagningskurs, visat film eller kanske skrivit undervisningsmaterial? Eller om du gjort något annat du vill dela med dig av. Skicka det då till osaman.basir@sak.se om du vill att fler ska få tillgång till materialet. Glöm inte att skriva vem som är upphovsperson och hur det använts tidigare. Märk mailet med "material till engagemangsplattform".

- När en aktivitetsgrupp bildas ska den anmäla det till kansliet och lämna in en aktivitetsplan, inklusive tidplan, samt om så behövs en budget vid ansökan om medel.

VILL DU VETA MER om hur man kan bilda en aktivitetsgrupp, eller är ni redan igång? Kontakta föreningshandläggare Filipa Almlund på filippa.almlund@sak.se eller din lokalkommittéstyreelse.

Medlemsintervjun.

Hasse Hansson är ordförande i Södertälje lokalkommitté och har varit medlem i SAK sedan 1981. När han läser SAKs verksamhetsberättelse fylls han av stolthet.

Varför blev du engagerad i SAK?

– Det var i första hand en reaktion på Sovjets ockupation av Afghanistan. Allt eftersom SAKs biståndsverksamhet ökade blev det tydligt för mig att SAK verkligen gjorde skillnad för det afghanska folket. Att SAK levererar bra bistånd och starkt motverkar korruption är viktigt för mig.

Hur ser ditt engagemang i SAK ut?

– Vår senaste utåtriktade verksamhet i Södertälje var fotoutställningen ”People that matter”, som visades i Stadshuset under januari i år. Vid invigningen medverkade både kommunstyrelsens ordförande Boel Godner och SAKs generalsekreterare Anna-Karin Johansson. Utställningen fick uppmärksamhet i Länsstidningen, och det informationsmaterial om SAK som vi lagt fram på ett bord gick åt, så det var nog uppskattat.

Eftersom SAK är en biståndsorganisation är det viktigast att vi arbetar med insamling och att göra SAK känt. När jag läser SAKs verksamhetsberättelse fylls jag av stolthet över vad vår organisation åstadkommer. Det kan låta högtidligt, men så är det verkligen.

Vad har ni mer på gång i Södertälje?

– De senaste åren har vi haft nära kontakt med några afghanska familjer i Södertälje, vi har regelbundet träf-

Hasses tips till aktiva

Läs verksamhetsberättelsen och låt dig inspireras. Berätta sedan om vår verksamhet för vänner och arbetskamrater – de kommer knappt att tro dig!

fats hemma hos varandra. Det har varit mycket trevligt och givande för oss alla. Under den senaste tiden har det kommit många ensamkommande barn och ungdomar från Afghanistan till Södertälje. Vi planerar att försöka få lite mera kontakt med dem och deras gode män. En annan idé är att bjuda in oss till andra organisationer för att berätta om SAK och vårt arbete i Afghanistan.

Varför är det viktigt att stödja Afghanistan?

– Jag tror att vårt stöd bidrar till att folket kan få ett bättre liv. Utbildning, sjukvård, rehabilitering och landsbygdsutveckling, allt är fredsbyggande åtgärder som kan skapa framtidstro och minska motivet att fly från Afghanistan.

TEXT: GUDRUN RENBERG

PÅ GÅNG

14 MARS

KAMPEN FÖR UTBILDNING

AFGHANERNA var länge skeptiska till annan utbildning än Koranskola. Sådant var påfund ockupanter hade med sig. Men inställningen har förändrats. Numera kan en byledare långt ute på landsbygden säga att utan utbildning har vi ingen framtid. På femton år har antalet barn i skolan sexfaldigats och, när det gäller Svenska Afghantankommittén, har vi numera skolor även för nomadbarn, de som är svårast att nå. Anna-Karin Johansson, generalsekreterare på SAK, berättar om kampen för utbildning för barnen i Afghanistan, inte minst för flickorna. Hon tar också upp hur korruptionen kan ta sig uttryck inom utbildningen och hur vi agerar i de områden där talibanerna är starka och ibland har försökt stänga skolor.

Tid: 14 mars kl 18

Plats: ABF-huset, Sveav 41, Stockholm
Fri entré

Arr: Stockholms lokalkommitté av SAK

22 MARS

DEN AFGHANSKA TRAGEDIN

HISTORIA OCH BAKGRUND

FÖRELÄSNING med Landskronaborna Anders Kjällström och Mojtaba Balal. Anders Kjällström har arbetat med att bygga upp rättsväsendet i Afghanistan och skrev för några år sedan boken ”Dagbok från Afghanistan”. Mojtaba Balal kom till Sverige som flykting 2014. Tillsammans berättar de om Afghanistans historia på svenska och dari.

Tid: 22 mars kl 19

Plats: Landskrona stadsbibliotek

Arr: Malmö lokalkommitté av SAK

29 MARS**KALLELSE TILL ÅRSMÖTE
I MALMÖ
LOKALKOMMITTÉ**

ÅRSMÖTESHANDLINGAR finns på plats. Se även sak.se/lokalforeningar/Malmö eller på www.facebook.com/Svenska-Afghanistan-kommitten-Malmö. Efter årsmötet pratar Filippa Almlund kring ämnet: "Varför flyr man Afghanistan?" Vi bjuder på kaffe, te och spännande tilltugg.

Välkomna!
Styrelsen

Tid: 29 mars kl 18:30

Plats: Hyllie Park Folkhögskola, Biblioteket, Elinelundsvägen 55, Malmö

Arr: Malmö lokalkommitté av SAK

30 MARS**KALLELSE TILL ÅRSMÖTE
I SÖDERTÄLJE
LOKALKOMMITTÉ**

MEDLEMMAR i Södertälje lokalkommitté kallas till årsmöte. För möteshandlingar och övrig information:

E-post: hassehansson@gmail.com

Telefon: 070-3426920

Välkomna!
Styrelsen

Tid: 30 mars kl 19

Plats: Hemma hos ordförande Hasse Hansson, Björkbyvägen 8

Arr: Södertälje lokalkommitté av SAK

4 APRIL**DEN SVENSKA
MILITÄRA INSATSEN
I AFGHANISTAN**

EFTER 11 SEPTEMBER 2001 beslutade svenska regeringen om en kortvarig svensk fredsbevarande insats i Afghanistan som sedan utökades och från 2007-2008 blev krigförande. Tidigare riksdagsledamoten och medlemmen i försvarsutskottet Tone Tingsgård har fått regeringens uppdrag att utreda insatsen och väntas lägga fram sin slutrapport i november månad. Medverkande: Tone Tingsgård och Pierre Schori.

Tid: 4 april kl 18

Plats: ABF-huset, Sveavägen 41, Stockholm

Arr: Stockholms lokalkommitté av SAK

9 APRIL**AFGHAN TALES****SAMTIDA FOTO FRÅN AFGHANISTAN**

SE EN ANNAN BILD av Afghanistan än den du möter i den vanliga nyhetsrapporteringen. Med blick inifrån och olika teman, tekniker och uttryck ger 22 afghanska fotografer en komplex bild av landet.

I Afghan Tales möter du det samtida Afghanistan, ett land oerhört många människor flytt från de senaste 30 åren. Sedan talibanernas fotoförbud avskaffades har landet en spirande fotografisk scen, med stora utmaningar och möjligheter. I utställningen presenterar 22 afghanska fotografer en komplex bild av Afghanistan, en slags motbild till den vanliga nyhetsrapporteringen om landet. Med olika teman, tekniker och utförande lyfter fotografierna i utställningen fram vardag, utsatthet och hopp.

Tid: Invigning 9 april 11-17. Utställningen pågår från 9 april 2016 till 8 januari 2017

Plats: Världskulturmuseet i Göteborg

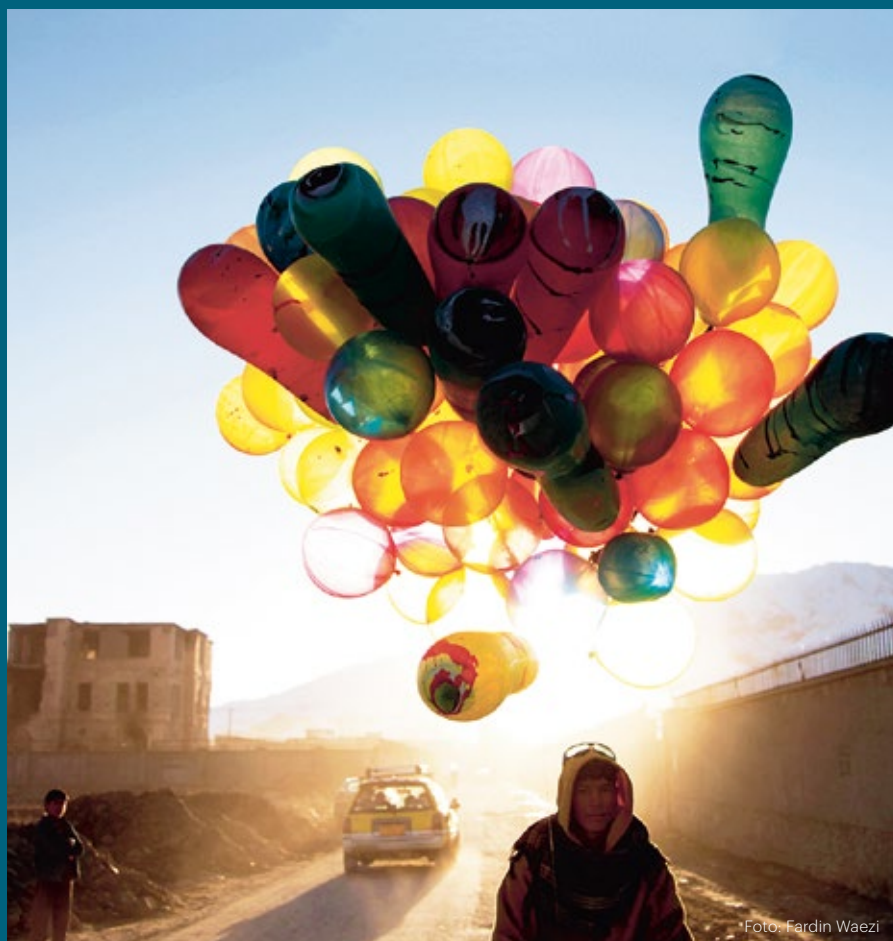

Foto: Fardin Waezi

Sista ordet.

2015 VAR ETT HÄNDELSERIKT ÅR, både för Afghanistan och för SAK. Som vanligt var det toppar och dalar, och här får ni min mycket personliga sammanställning av några viktiga händelser.

I och med 2015 inleddes det som har kallats ”övergångsdecenniet” (Transitional decade) i Afghanistan. Det har länge varit klart att landet skulle kastas in i en svår omställningsfas när de utländska trupperna till stor del drog sig tillbaks. Och så har det blivit. Den afghanska militären ska nu klara av säkerhetssituationen i stort sett på egen hand, och landet ska ställa om från en ”krigsekonomi”, där mycket kretsat kring att förse den internationella militära apparaten med varor och tjänster, till en civil ekonomi.

BILDERNA PÅ HUR DEN UNGA KVINNAN FAHRKUNDHA mördades mitt på ljusa dagen, inne i Kabul av en stor skara män, var avskyvärda. Att en sådan vild hänsynslöshet plötsligt kan släppas loss spröd skräck bland såväl män och kvinnor. Samtidigt var det hoppfullt att se hur män och kvinnor samlades i gemensamma demonstrationer och hur Fahrkundhas kista bars av kvinnor till sista vilan – mig veterligt en unik händelse.

Hans Rosling och Loreen är två fantastiska personer som stödjer SAKs arbete. Bevingade ord från 2015 var när Hans Rosling uttalade att ”Det är vansinnigt att inte stödja Svenska Afghanistankommittén” och lovade att han skulle kedja fast sig utanför Finansdepartementet om vi inte fick de pengar vi behöver... 2015 var ekonomiskt ett svårt år för oss, på grund av att den svenska kronan föll kraftigt mot dollarn. Vi fick skära i flera verksamheter.

I SEPTEMBER INTOG TALIBANRÖRELSEN STADEN KUNDUZ i norra Afghanistan. Det var en indikation på att talibanerna är kapabla att utmana den afghanska regeringen och militären. Vår egen personal och verksamhet klarade sig relativt lindrigt – två av våra bilar stals och verksamheterna kunde öppnas igen efter några veckor.

Gryende fredssamtal under våren fick ett abrupt slut i och med offentliggörandet av talibanledaren Mullah Omars död, något som också lett till en allt mer fragmentariserad bild av det beväpnade motståndet. Säkerhetssituationen har blivit än mer osäker, något som bidrog till att allt fler afghaner valde att söka sig till Europa och Sverige.

NÄR FINANSMINISTER MAGDALENA ANDERSSON i slutet av året signalerade att det svenska biståndet skulle skäras ner med 60-70% för att bekosta flyktingmottagande, satte vi in alla krafter för att förhindra detta. Tillsammans med andra organisationer aktiverade vi såväl svenska som internationella krafter, och i slutändan blev nedskärningen betydligt mer begränsad.

Utmaningarna kommer vara många även 2016, men vi vet att SAKs verksamhet trots detta kan fortsätta bidra till en positiv förändring för många människor i Afghanistan. Det lyckades vi med 2015 och det kommer att gå även framöver.

Anna-Karin Johansson

Anna-Karin Johansson
Generalsekreterare, SAK

Läs Anna-Karin
Johanssons blogg
sak.se/blogg

Kallelse till SAKs årsmöte den 28 maj i Stockholm

Registrering och kaffe | 08:45

Årsmöte | 09:15-18:00

Plats | Hotel Hilton Slussen, Guldgränd 8, Stockholm

Efter årsmötet anordnas en gemensam middag för de som vill och kan.

Ombud som valts av lokalkommittéerna har rösträtt. Övriga medlemmar är välkomna att närvara med yttrande- och förslagsrätt. **Motioner ska skickas till kansliet senast den 1 april.**

Årsmöteshandlingar och mer information skickas via e-post till ombud och lokalkommittéer samt finns tillgängligt på www.sak.se senast åtta veckor före årsmötet. Papperskopior på årsmöteshandlingar kan beställas genom att kontakta SAKs kansli.

29 maj Årsmötesseminarium

Tid | 10:00-13:00

Plats | Hotel Hilton Slussen

Tema | Rättighetsbaserat arbete. Se www.sak.se för mer information

Välkomna

Nästa nummer: ute i juni

Manusstopp: 12 maj

Vi behövs därför finns vi

För att hjälpa oss i vårt
arbete i Afghanistan
swisha valfritt belopp till
9007808 eller sätt in en
gåva på PG 90 07 80-8.
www.sak.se

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Svenska
Afghanistankommittén